

©Monika Kalin Golob
OBČA STILISTIKA – P3

⌘ **STIL**

⌘ **JEZIKOVNI STIL**

⌘ **JEZIKOVNA STILISTIKA**

⌘ **PREDMET JEZIKOVNE STILISTIKE**

STIL – izvor poimenovanja (antika)

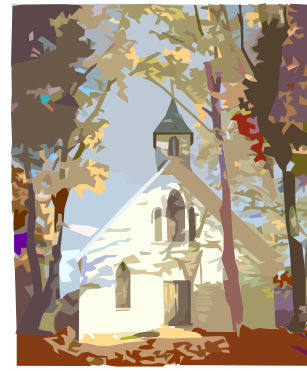
- ⌘ **gr. STYLOS, lat. STILUS** = pisalo, s katerim so v starem in srednjem veku pisali na lesene navoščene ploščice. Z drugim koncem stila, ki je bil v obliki lopatice, so napisane črke odstranjevali.
- ⌘ **metonimični prenos** = način pisanja in govorjenja, osebno izražanje

STIL

⌘ STIL nasploh

☑ stil je pojem, ki ga lahko apliciramo na dve ali več entitet, ki so si v bistvu **enake**, razlikujejo pa se po posameznih značilnostih, ki pa **ne spreminjajo bistva** entitet.

- STIL – SLOG: nenatančna vsakdanja raba

stil

1. *kar je določeno z izborom in uporabo izraznih, oblikovnih sredstev v posameznem delu ali v več delih:*

analizirati, opisati stil avtorja, dobe; oblikovati nov stil; umetnostni stili in smeri; stili v glasbi / Cankarjev, Jakopičev stil / ima jedrnat, slikovit stil *se*

lingv. stil tipični izbor jezikovnih prvin v besedilu; časopisni stil časopisna zvrst jezika; *lit.* baladni stil; *um.* baročni stil; bidermajerski stil

slog

1. *kar je določeno z izborom in uporabo izraznih, oblikovnih sredstev v posameznem delu ali v več delih:*

določiti, proučevati slog; arhitekturni, glasbeni slogi; umetnostni slogi; slogi v književnosti / hiše v alpskem, panonskem slogu; biblijski slog; osebni slog pisanja / Jakopičev, Prešernov slog / ima jedrnat slog *se jedrnato izraža*

stil

2. *uporaba zlasti sintaktičnih jezikovnih sredstev in izrazov glede na normo: izboljševati, knjiž. brusiti stil; imeti slab stil; napake v stilu*
3. *s prilastkom skupek značilnih elementov pri opravljanju kake dejavnosti: imeti poseben delovni stil; prikazati nov režijski in igralski stil / stil oblačenja / publ. nadaljevati zdravljenje v enakem stilu na enak način / življenjski stil stalne značilnosti človekovega ravnanja, vedenja*

slog

2. *uporaba zlasti sintaktičnih jezikovnih sredstev in izrazov glede na normo: izboljševati, popravljati slog; slog šolskih nalog*
3. *s prilastkom skupek značilnih elementov pri opravljanju kake dejavnosti: imeti svoj delovni slog; zanimiv slog dirigiranja / publ. prilagoditi slog vožnje razmeram na cesti način*

stil

4. *individualen način izvajanja športne discipline:*
ocenjevati dolžino in stil
smučarskih skokov / konj je
skakal v lepem stilu // šport.
ustaljen, predpisan način
izvajanja športne discipline;
slog: stili v plavanju,
rokoborbi /.../

slog

4. *individualen način izvajanja športne discipline:* ocenjevati
dolžino in slog skoka /
opraviti vaje v lepem slogu //
šport. *ustaljen, predpisan*
način izvajanja športne
discipline: plavalni slogi /
plavati v slogu delfina;
rokoborba v grško-rimskem

ptt odprti slog pri telegramih pisava z običajnimi črkami, številkami in drugimi znaki; tajni slog pri telegramih pisava z znaki iz skupin črk in števil, ki imajo dogovorjen tajni pomen; **tisk.** črkovni slog črkovne družine, ki imajo podobne značilnosti; **um.** časovni slog značilen za določen čas, določeno dobo; dorski, gotski slog ...

STIL V JEZIKU

⌘ številne definicije:

☑ Stil je eno od načel zgradbe jezika.
(Hausenblas)

☑ Tomo Korošec: definicija jezikovnega stila

TOMO KOROŠEC: DEFINICIJA STILA

- ⌘ stil kot **pojavn** je vsebovan v jezikovnem sporočilu, zato po saussurjevski dihotomiji spada k *parole*, torej k uporabi jezika, ne k jeziku kot sistemu (kot *langue*) → **sistemski vidik stila**
- stil kot **kompleks lastnosti jezikovnega sporočila** se dosega z izborom iz danih jezikovnih sredstev jezika kot sistema; zato se stil kaže na vseh ravninah besedila → **postopkovni vidik stila**

TOMO KOROŠEC: DEFINICIJA STILA

⌘ izbor je sestavina jezikovne dejavnosti, katere namen je sporočanje (komuniciranje), zato je izbor odvisen od čisto določenega cilja tvorčevega sporočanja

teleološki
vidik stila

■ stil se ne kaže nikjer drugje kakor v rezultatu jezikovne dejavnosti, v besedilu kot komunikatu, pa naj bo to v njegovi pisno-vidni ali govorno-slušni podobi (ali v obeh hkrati)

vidik
prezentacije
stila

TOMO KOROŠEC: DEFINICIJA STILA

- ⌘ v besedilu se stil kaže s svojevrstno organizacijo jezikovnih prvin, tako da je stil - poleg vsebinskih in jezikovnosistemskih - ena od konstitutivnih prvin besedila besedilotvorni vidik stila
- za jezikovni stil (kakor tudi za druge nejezikovne stile) velja, da v sosporočanju deluje edino pod pogojem, da tvorec in naslovnik razpolagata z obema skupno vrednostjo koda sporočanjevidik stila

JEZIKOVNI STIL

⌘ PREOBLOŽENA
DEFINICIJA, ČE BI
HOTELI ZAJETI VSEH
ŠEST PRVIN

⌘ STIL JE ENO OD
NAČEL ZGRADBE
BESEDILA
(Hausenblas)

⌘ STIL JE TIPIČNI
IZBOR JEZIKOVNIH
PRVIN V BESEDILU
(SSKJ)

stil – jezik – zvrst

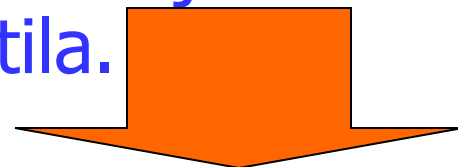
⌘ publicistični jezik

⌘ publicistična zvrst

⌘ publicistični stil

⌘ nepotrebna in
nenatančna
sinonimnost!

⌘ ESJ (Toporišič):
Izraba prostih variant
danosti: zlasti
sredstev kakega
jezika; katere koli jez.
ravnine; čas., funk.,
socialnih zvrsti jez.;
stalnih oblik
sporočanja ... Kjer ni
izbire, ni stila.

???

- ⌘ "Izraba prostih danosti" se lahko kaže edino v besedilu kot komunikatu.
- ⌘ stil
- ⌘ stilni (stilna značilnost, stilni učinek, stilna raba)
- ⌘ stilem (osnovna enota: fonem, morfem, tekstem ...)
- ⌘ stilistika - stilistični

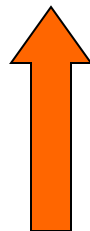
tvorec --> JEZIKOVNI POJAV --> naslovník

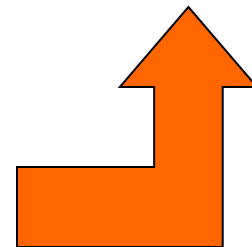
raznolikost

objektivne okoliščine

**individualne izrazne
zmožnosti in nagnjenja**

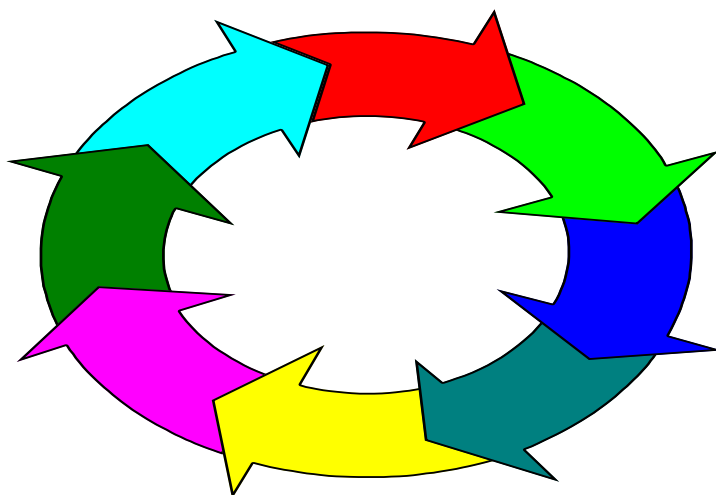
bogastvo jezikovnih sredstev v sistemu

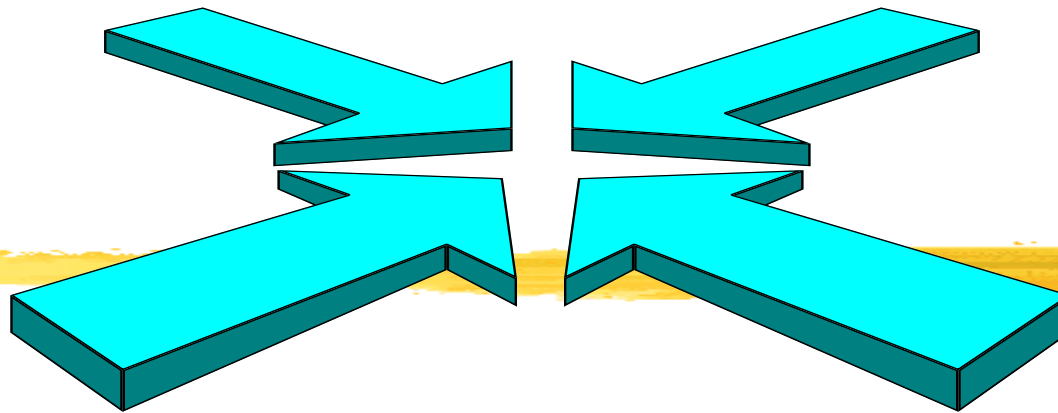

JEZIKOVNI STIL

⌘ Poseben način organizacije, urejanja jezikovnega pojava, ki je nastal z IZBIRO in UPORABO jezikovnih sredstev, imenujemo jezikovni stil.

Jezikovni stil je način
NAMERNEGA izbora in urejanja
jezikovnih sredstev pri
nastajanju besedila.

STILNA STRAN SPOROČIL

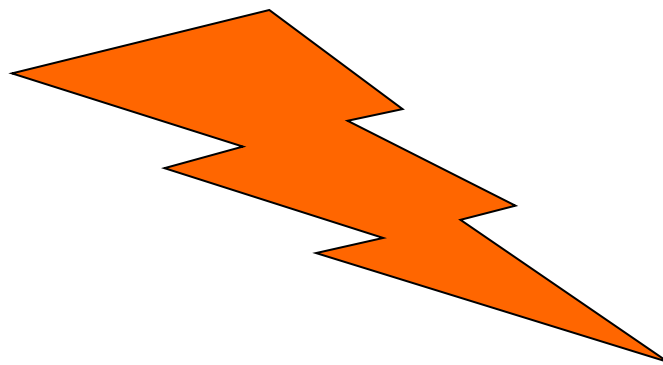
⌘ Vsako sporočilo ima svojo stilno stran:

⌘ Dežuje.

⌘ Lije!

⌘ To pa pada!

⌘ Že spet pada!

JEZIKOVNI STIL in PREDMET JEZIKOVNE STILISTIKE

⌘ Jezikovne enote so deli sporočanjaškega sistema. Njihova primarna vloga je **prenašati informacijo**. Če pridobijo kakšno drugačno vrednost, če so uporabljene za druge namene, to vedno pomeni nekaj **DODATNEGA, POMOŽNEGA** glede na njihovo glavno vlogo. In ta **DODATNA** vloga je predmet **lingvostilistike**.

STILISTIKA

- ⌘ JEZIKOSLOVNA disciplina, ki raziskuje in z analizo posameznih besedil ugotavlja splošne zakonitosti stilizacije jezikovnih pojavov.
- ⌘ Nadgradnja spoznavanja jezika.

STILISTIKA - LIT. VEDA

⌘ S. SE TRADICIONALNO VREDNOTI KOT MEJNA JEZIKOSLOVNA DISCIPLINA.

⌘ Predmet S. so VSA besedila, ne le umetniška!

- ☑ oblika besedila

- ☑ njegova jezikovna zgradba

- ☑ razpoznati in spoznati izrazna sredstva in njihovo vlogo v besedilu

JEZIKOVNI $\neq$ LITERARNI STIL

- ⌘ Jezikovni stil se nanaša na formalne strani besedil RAZLIČNIH vrst.
- ⌘ Literarni stil pa obsega obliko, notranji ustroj, kompozicijo in idejno-tematsko zgradbo LITERARNIH besedil.

STILISTIKA

- ⌘ ima kot vsaka jezikoslovna disciplina svojo paradigmatico in sintagmatiko.
- ⌘ Paradigmatiko tvori celota stilnih značilnosti izraznih sredstev.
- ⌘ Sintagmatiko tvori združevanje izraznih sredstev, ki tvorijo stilno plat besedila.

PARADIGMATIKA = STILEMI

- ⌘ so prvine, s katerimi se besedilo stilno udejanja;
- ⌘ v jeziku tvorijo relativno ustaljen sistem;
- ⌘ ta sistem tvori **PARADIGMATIKO** stilistike.
- ⌘ Ločujemo:
  - ☒ STILNO NAZAZNAMOVANA (NEVTRALNA)
  - ☒ STILNO ZAZNAMOVANA jez. sredstva (STILEMI)

**SINTAGMATIKA = avtomatizirana
- aktualizirana raba**

⌘ **SINTAGMATIKO** stilistike tvorijo
zakonitosti združevanja izraznih sredstev v
celoto, besedilo. S tega vidika lahko
uporabo jez. sredstev vrednotimo kot:

☑ AVTOMATIZIRANO

☑ AKTUALIZIRANO

☑ obe rabi je treba razumeti kot PROCES!

*iz dobro obveščениh krogov sem
izvedel da je precej nagnjen
h kurbirstvu*

*ampak iz še bolj obveščениh krogov
sem izvedel da ga to
prav nič ne moti*

(Matjaž Kocbek, Ciklus o Satanu, Problemi 1969,
80, 553)

*Sporočamo žalostno vest, da nas bo po daljši bolezni, visoki in častitljivi starosti za vedno zapustil pokrajinsko značilni in dragoceni laški topol - *Populus italica* (stebrasti topol), ki je rasel pri mostu na vzhodni meji mesta Žalec ob cesti I/6. Od nepozabnega drevesa se bomo poslovili v petek, dne 15. marca ob 8. uri dopoldne, ko ga bodo podrli gozdarji gozdnega obrata Šempeter v Savinjski dolini.*

(D, 8. 3. 68, 2, Miha Ogorevc)

RAZISKOVANJE STILA

- ⌘ STIL POSAMEZNE UBESEDITVE = stil posameznega pojavnega (singularni stil).
- ⌘ AVTORSKI (INDIVIDUALNI) STIL = stil, kot si ga postopoma oblikuje posamezen avtor.
- ⌘ STIL LITERARNE SMERI, GENERACIJE
- ⌘ STIL DANEGA ČASOVNEGA OBDOBJA
- ⌘ OBJEKTIVNI STILNI TIP

INDIVIDUALNI - INTERINDIVIDUALNI STIL

⌘ Stil avtorja je individualni stil.

⌘ Stil literarne smeri (generacije, šole), stil časovnega obdobja in objektivni stilni tipi sodijo k interindividualnemu stilu.

